

הציצית על הכנף ונוטף על הקרן

שלח טו, לח

ועשו להם ציצית על כנפי בגדיהם.

מנחות מא, ב – מב, א

אמר רב פפא הלכתא ד' (חוטין, רש"י) בתוך שלש (שלא יגביהנה יותר מג' אצבעות, רש"י).

אמר רב גידל אמר רב ציצית צריכה שתהא נוטפת על הקרן שנאמר על כנפי בגדיהם (שתהא תולה ומכה על הקרן, כלומר שיגביהנה למעלה מן השפה כדי שתהא תולה ונוגעת התלויה בקרן, רש"י).

אמר ר' יעקב אמר רבי יוחנן וצריך שירחיק מלא קשר גודל (צריך שיגביהנה מן השפה מלא קשר גדול שיעור הציפורן עם בשר עד פרק ראשון, רש"י).

הגהות מיימוניות פ"א אות ב

כתב רא"ם וצריך לתת הציצית לאורך הטלית ולא ברחבו, דבעינן שתהא נוטפת על הכנף, פירוש תלוי על הקרן, ואי הוי ברחבו לא הוי נוטף שהרי כלפי הקרקע הוא תלוי. וכן הנהיג מורי ורבינו שי' לדקדק בו בטלית שיהיו הציצית נוטפות על הכנף בשעה שאדם מעוטף בו. ויש כנף שהוא תולה בו באורך הטלית ויש ברחבו הכל לפי שמתעטפים בו. והנה שוב חזר בו ואמר דהכל נקרא נוטף על הכנף ... ורש"י פירש שתהא נוטפת תולה ומכסה על הקרן, כלומר שיגביה למעלה מן השפה כדי שתהא תולה ונוגעת התלוי בקרן.

שו"ע סי' יא

טו יש אומרים שצריך לדקדק שיתלה הציציות לאורך הטלית, דבעינן שתהא נוטפת על הקרן, פירוש תלוי על הקרן, ואם היה ברחבו לא היה נוטף שהרי כלפי קרקע היה תלוי.

מ"א שם

כד לאורך, אבל אין קפידא כל כך לפוסלו בכך.

שוע"ר שם

יד כשעושה הנקב שתוחב בו הציצית לא יעשו למעלה משלשה גודלין משפת הבגד, מפני שנאמר על הכנף ולמעלה מג' אין זה כנף אלא בגד.

טז ולא יעשה הנקב סמוך לשפת הבגד, שנאמר על הכנף ואם היה סמוך מאוד לשפת הבגד היה תחת הכנף. ולכן צריך להרחיק הנקב משפת הבגד כשיעור שיש מן קשר אגודל עד סוף הציפורן, דהיינו לערך ב' גודלין.

לד כשתולה הציצית בבגד צריך לדקדק שיתלה בענין שיהיה הגדיל התלוי נוגע ומכה בכנף הבגד, ולא יהיה תלוי כלפי קרקע, שנאמר על כנפי בגדיהם. ולכן ב' ציצית התחתונות יהיו תלויים לאורך הבגד, דכשיעטף בו ויהיה אורך הטלית סביב רוחב גופו יהיו הציציות נוגעים ומכים על הקרן, אבל אם היתה תלויית הגדיל על רוחב הבגד אם כן כשיעטף את קומתו מראשו עד רגליו ברוחב הבגד יהיה הגדיל תלוי כלפי הקרקע ולא יהיה תולה ונוגע ומכה על הכנף. ובב' ציצית העליונים פעמים צריך שיהיה הגדיל תלוי לאורך הבגד ולפעמים לרחבו, והכל לפי עטיפתו.

פסקי הסדור הל' ציצית

ולא די במה שהנקב שבו מכניס החוטין הוא למעלה מקשר גודל, שנאמר גדילים תעשה לך על ארבע כנפות, שיהא הגדיל נעשה בגובה הכנף, ומהנקב עד הקשר הראשון אינו נקרא גדיל עדיין ... עצה טובה לו לעשות עוד נקב קטן סמוך לשפת הטלית שמצדה לרחבה למעלה מקשר גודל מהזוית שלמטה ולהעביר שם חוט הכורך שהוא הארוך אחר שעשה הקשר העליון כראוי קודם שיתחיל לכרוך. ובדורות המשנה והגמרא היו עושים הנקב סמוך לשפת הטלית מצדה ועל ידי זה היתה הציצית מהודקת לשפת הטלית.

ברם כגון דא צריך לאודועי שזה שנתבאר כאן בסתם שקשירת הציצית על הכנף הוא על צדי הטלית ברחבה באין הפרש והבדל בין כנפות התחתונות לעליונות זהו לפי מנהג שנתפשט בינינו להגביה צדי הטלית על הכתף מכאן ומכאן כדי שיהיה ב' ציצית לאחוריו ושנים לפניו להיות מסובב במצות ואזי גם ציצית העליונות הקשורות על רוחב הטלית הן נוטפות ותלויין על הקרן ולא כלפי קרקע. אבל לפי מנהג העולם שאין מגביהין הצדדין על הכתפות אם יקשור הציצית על צדי הטלית ברחבה תהיה תלויה כלפי קרקע ולא על הקרן לכך צריך לקשור ב' ציצית העליונות על עליונית הטלית שהיא ארכה למעלה ממלא קשר גודל מהזויות באורך הטלית.

ובטלית קטן יש לעשות ב' נקבים מרוחקים כמלא קשר גודל באורך ורוחב ... ויש מדקדקים לעשות הנקבים באלכסון קצת בכדי שכשתהא הציצית תלויה למטה לשולי הבגד תהא נוטפת (פירוש נוגעת) ומכה שם תוך מלא קשר גודל מהזוית בשולי הבגד לרחבו לחוש לדברי המצריכים כן.

שוע"ר סי' רסד

טו סמרטוטין ... שנפתה מג' אצבעות אינה מקבלת טומאה שאין שם בגד עליה.